

ONTWERPBESLUIT MAASDUINEN

Gelet op artikel 3, eerste lid en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (Pb EG L 387);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Maasduinen**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):

H2310	Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Genista</i>
H2330	Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> -soorten op landduinen
H3130	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het <i>Littorelletalia uniflorae</i> en/of <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>
H3160	Dystrofe natuurlijke poelen en meren
H4010	Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>
H6120	*Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
H7150	Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>
H91D0	*Veenbossen
H91E0	*Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG (prioritaire soorten aangeduid met een sterretje):

H1337	Bever
H1831	Drijvende waterweegbree

Artikel 2

1. Als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L

103) **Maasduinen en Hamert**, zoals aangewezen respectievelijk bij besluit van 24 maart 2000 (N/2000/341, Stcrt. 2000, nr. 65) en 20 mei 1994 (NBLF 944095), worden aangewezen of komen te vervallen: de in paragraaf 3.3 van de nota van toelichting bedoelde gebiedsdelen.

2. De nota van toelichting en de kaart, behorende bij het besluit van 20 mei 1994 (NBLF 944095) tot aanwijzing van Hamert als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van de Richtlijn 79/409/EEG, worden ingetrokken.
3. Paragrafen 3.1, 3.3 en 4.4 van de nota van toelichting behorende bij besluit N/2000/341 worden vervangen door de paragrafen 3.1, 3.3 en 3.4 van de nota van toelichting bij dit besluit.
4. Paragraaf 4.4 en de hoofdstukken 5, 6 en 7 van de nota van toelichting behorende bij besluit N/2000/341 vervallen.
5. De kaart behorende bij het besluit N/2000/341 wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. De aanwijzingen bedoeld in artikel 1 en 2, en de wijziging van de in artikel 2 bedoelde besluiten, gaan vergezeld van een nota van toelichting en een kaart, welke deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 bedoelde speciale beschermingszones vormen samen het Natura2000-gebied **Maasduinen**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid van de Natuurbeschermingswet 1998, is opgenomen in de nota van toelichting behorende bij dit besluit.
3. De instandhoudingsdoelstelling bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende soorten anders dan vereist ingevolge de in artikel 1 genoemde richtlijn:

H7110	*Actieve hoogvenen
H1059	Pimpernelblauwtje
H1061	Donker pimpernelblauwtje

Dit betreft een habitat en twee soorten opgenomen in bijlage I en II van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) . Het sterretje verwijst naar een prioritair habitattype .

Artikel 4

1. Dit besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de nota van toelichting worden gedurende zes weken ter visie gelegd in het kantoor van de Directie Regionale Zaken, vestiging Zuid van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: Keizergracht 5, 5611 GB EINDHOVEN. Tervisielegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen en openbare bibliotheken van de betreffende gemeente(n), in het kantoor van het waterschap waaronder het gebied valt, en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres:

<http://www.minlnv.nl/natuurwetgeving>.

Het besluit zal, met uitzondering van de kaart en de nota van toelichting, met een toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de tervisielegging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij

te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Maasduinen waarin opgenomen: nota van toelichting bij de aanwijzing van Maasduinen als speciale beschermingszone in het kader van de richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede nota van toelichting bij de wijziging van de besluiten NBLF 944095 en N/2000/341 tot aanwijzing van Hamert en Maasduinen als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn

1. INLEIDING

Door middel van dit besluit wordt het gebied Maasduinen aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens worden de aanwijzingen van de gebieden Hamert en Maasduinen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn gewijzigd. Deze wijziging heeft in elk geval betrekking op de vogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen hetgeen is gebaseerd op toepassing van de criteria, die zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000¹. Alle aanwijzingen tezamen vormen het Natura2000-gebied Maasduinen, waarvan de instandhoudingsdoelstellingen in dit besluit zijn opgenomen.

In hoofdstuk 2 van deze nota van toelichting worden de aanwijzingen onder Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. In dit hoofdstuk wordt tevens melding gemaakt van de status van beschermd natuurmoment voor een deel van het Natura2000-gebied, welke inmiddels is komen te vervallen of bij dit besluit komt te vervallen. Deze toelichting omvat verder in hoofdstuk 3 de gebiedsbeschrijving, bijzonderheden met betrekking tot de begrenzing en een toelichting op de kaart. Tenslotte zijn in hoofdstuk 4 de instandhoudingsdoelstellingen vermeld.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Maasduinen aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Maasduinen" en onder nummer NL1000028 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is aangewezen voor drie prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn. Tevens is voor een prioritaire habitattypen een complementair doel geformuleerd.

Het gebied Maasduinen is op 24 maart 2000 (besluit N/2000/341) onder de naam "Maasduinen" aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied"). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL9910001. Het deelgebied De Hamert was al eerder op 20 mei 1994 (besluit NBLF 944095) onder de naam "Hamert" aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Blijkens de nota van toelichting behorende bij besluit N/2000/341 is dit deelgebied beschouwd als een "onlosmakelijk onderdeel" van de Maasduinen

¹ Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing

(op de kaart bij dit besluit is Hamert apart aangeduid). Door middel van dit besluit worden de nota van toelichting en de kaart behorende bij besluit NBLF 944095 ingetrokken. Het besluit N/2000/341 is door middel van het onderhavige besluit gewijzigd met betrekking tot de nota van toelichting en de kaart (wijziging begrenzing). Uit het vorige besluit overgenomen tekstdelen zijn in deze nota van toelichting cursief gezet².

Het Natura2000-gebied Maasduinen (landelijk gebiedsnummer 145) omvat het Vogelrichtlijngebied Maasduinen, het Vogelrichtlijngebied Hamert en het Habitatrichtlijngebied Maasduinen. Natura2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Natura2000 bestrijkt ook de onder Vogelrichtlijn aangewezen gebieden. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 4) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura2000 Doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura2000 Profielendocument. Hierin wordt ook ingegaan op de interpretatie van habitattypen en de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura2000-netwerk.

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt bij aanwijzing als speciale beschermingszone onder artikel 10a de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten³ voor zover deel uitmakend van het Natura2000-gebied. In dergelijke gevallen heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument betrekking hadden, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 4).

Het beschermd natuurmonument Heideterreinen Bergen is aangewezen op 16 april 1992 (NBLF 92-4108, Stcrt. 1992). Het Degensven, geïsoleerd gelegen ten noordwesten van Nieuw-Bergen en deel van dit natuurmonument, blijft als afzonderlijk beschermd natuurmonument voortbestaan.

Het beschermd natuurmonument Groeve Driessen is aangewezen op 6 april 1992 (NBLF 92-3667, Stcrt. 1992, nr. 76).

Het Natura2000-gebied Maasduinen ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Arcen en Velden, Bergen en Genneep.

² De afkorting sbz ("speciale beschermingszone") en de aanduiding "beschermingszone" zijn hierin vervangen door de term "Vogelrichtlijngebied"

³ Beschermd en staatsnatuurmonumenten zijn in de periode 1968-98 aangewezen op grond van respectievelijk artikel 7 en 21 van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, nr. 572)

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Door de werking van de Maas en de Rijn zijn er terrassen ontstaan, die nu nog zichtbaar zijn in het landschap. Extra reliëf is ontstaan door de werking van de wind. In de laag gelegen delen heeft zich veen gevormd, al dan niet bedekt met een dunne laag dekzand. Vennen zijn ontstaan in de laagtes boven ondoorlatende leemlagen. De paraboolduinen, ontstaan uit stuifzand uit de rivierdalen, vormen het karakteristieke landschap van de Hamert en de rest van de Maasduinen. In het begin van deze eeuw zijn er op grote delen van deze 'Looierheide' eenvormige bossen aangelegd die mijnhout moesten leveren.

Door de geïsoleerde ligging van de Maasduinen tussen de Maas en de Duitse grens is het gebied niet intensief ontwikkeld. Mede hierdoor is de ecologisch belangrijke overgang van hoog- naar laagterras in het stroomdal in stand gebleven. Her en der bleven grotere en kleine stukken heide en stuifzand gespaard, waarvan de Berger Heide en de Hamert de grootste gebieden zijn. In de open heide liggen veel vennen, waarin deels hoogveenvegetaties aanwezig zijn. De overgangen van vennen naar natte heide zijn geleidelijk. Langs de Eckelsche Beek liggen hoge steilranden. Ten zuiden van Nieuw-Bergen ligt een restant van een oud kampenlandschap. In de Hamert ligt tevens een hoogveenrestant, het Pikmeeuwenwater. Het zandgebied grensde aan de oostkant in het verleden aan een uitgestrekt veengebied, delen hiervan worden nu hersteld in het natuurontwikkelingsplan Heerenveen. Aan de westkant van de Hamert is in het Maasdal stroomdalgrasland aanwezig. Het meest zuidelijke deelgebied herbergt een Maasmeander met berkenbroekbos.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Maasduinen behoort tot het Natura2000-landschap 'Hogere Zandgronden'.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Maasduinen is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur indien dit noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houdend met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.⁴

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden worden bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten. De Maasduinen zijn aangewezen onder de Vogelrichtlijn vanwege de aanwezigheid van heide, vennen, zandverstuivingen en bossen die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een gebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en tevens fungeert als broedgebied in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht

⁴ Hof van Justitie EG ,7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 15 en 25

samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/ of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

Het Natura2000-gebied Maasduinen ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Bergen en Gennip.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Op hoofdlijnen bestaat het Natura2000-gebied uit de volgende deelgebieden:

Zwarte Heide, Zwarte Kamp, Broedersbosch, Berkenkamp, Heukelomsche Heide, Eckeltse Bergen, Gemeenteheide, De Grote Muijs, De Groote Muijs, Berger Heide, Weltsche Heide, Rode Hoek, De Hamert, Looier Heide, Landgoed de Hamert, Leeremarksche Heide, Lommerheide en Schandelosche Heide.

Het Habitatrichtlijngebied valt in zijn geheel samen met het Natura2000 -gebied. Het Vogelrichtlijngebied valt samen met het Natura2000-gebied met uitzondering van de deelgebieden Leeremarksche Heide, Lommerheide en Schandelosche Heide.

Het beschermd natuurmonument Groeve Driessen ligt in zijn geheel binnen het Natura2000-gebied. Het beschermd natuurmonument Heideterreinen Bergen ligt binnen het Natura2000-gebied met uitzondering van het Degensven.

De begrenzingen van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) en van het Vogelrichtlijngebied zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- In geval van onlogische verschillen (< 25 ha) tussen het Vogelrichtlijngebied en het Habitatrichtlijngebied zijn de begrenzingen gelijkgetrokken.
- De begrenzing is afgestemd op die van de (voormalige) natuurmonumenten opdat deze geheel binnen het Vogel- en Habitatrichtlijngebied vallen (met uitzondering van het geïsoleerd gelegen Degensven ten noordwesten van Nieuw-Bergen).
- De begrenzing langs de rijksgrens is zodanig aangepast dat deze lijnen samenvallen.

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht. Het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op enkele plaatsen verkleind omdat de gronden geen betekenis hebben voor de instandhouding van het gebied:

- Strook cultuurgrond langs de Kleefse beek ten oosten van Heijen (3,6 ha) waar de grens op een steilrand is gelegd.
- Cultuurgronden langs de Siebengewaltseweg (21 ha) waar de grens op de rand van het bos- en heidegebied gelegd (betreffende gronden maken geen deel van de EHS).
- Cultuurgronden en bebouwing bij Wellerlooi (4,5 ha): de grens is op de bosrand gelegd .
- Cultuurgronden bij Afferden (3,1 ha): de grens is op de bosrand gelegd.

Het zuidelijke deel van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op een aantal plaatsen uitgebreid met diverse percelen (23 ha) ten behoeve van logische begrenzing (merendeels langs de bosrand en in eigendom van Limburg Landschap)

Het Vogelrichtlijngebied is op een aantal plaatsen verkleind (zie de detailkaarten in bijlage A) omdat de betreffende gronden geen deel uitmaken van het leefgebied van de vogelsoorten ("heide, vennen, zandverstuivingen en bossen") waarvoor het gebied is aangewezen:

- Ten oosten van Heijen een strook cultuurgrond langs de Kleefse beek (3,6 ha) waar de grens op een steilrand is gelegd.
- Cultuurgronden en bebouwing bij Wellerlooi (4,5 ha): de grens is op de bosrand gelegd .
- Cultuurgronden bij Afferden (3,1 ha): de grens is op de bosrand gelegd.

Het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) en het Vogelrichtlijngebied (bijlage A) zijn op een aantal plaatsen uitgebreid (56 ha). Dit betreft merendeels toevoeging van bospercelen (51 ha) van SBB of Limburgs Landschap, waardoor de grens op de bosrand is gelegd. Verder betreft het kleine grenscorrecties ten behoeve van een logischer grensverloop.

Het Natura2000-gebied beslaat een totale oppervlakte van 5.325 ha, waarvan 4.330 ha als Vogelrichtlijngebied. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrictlijngebied, Vogelrichtlijngebied en van het (voormalig) beschermd natuurmonument. Daar waar de kaart en de nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaart-technische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- **Bebouwing** betreft één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. **Gebouw:** elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. **Bouwwerk:** elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- **Erven** zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- **Tuinen** zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen beplant met siergewassen en gazons of

in gebruik als moestuin die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.

- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722).

Met betrekking tot het grensverloop langs verharde wegen, hoofdspoorwegen, watergangen, waterkerende dijken en de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in het onderhavige gebied:

- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een verharde weg wordt de grens gelegd op de voet van het talud of langs de wegberm aan de zijde van het gebied.
- Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.
- Waar de buitengrens van een gebied wordt gevormd door een watergang die op de kaart slechts door een enkelvoudige lijn wordt aangegeven, wordt de grens gelegd op de watergrens die, gezien vanuit het gebied, aan de overzijde is gelegen omdat dergelijke wateren een ecologisch/ waterhuishoudkundige eenheid vormen met de aanwezige natte habitats/ leefgebieden.
- De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.
- Waar de buitengrens van het watergebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de buitenteen van de dijk. Waar de buitengrens van een landgebied samenvalt met een waterkerende dijk ligt de grens op de teen van de dijk aan de gebiedszijde.

4. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”.

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die

reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

4.2 Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het rictlijngebied bevat één van de grotere oppervlakten aan stuifzandheiden met struikhei in Zuid-Nederland, met name in de Bergerheide en in de Hamert. Uitbreiding is gewenst om heidegebieden onderling te verbinden en kleine terreinen te vergroten, zodat een duurzamer leefgebied ontstaat voor de aanwezige flora en fauna.

H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Her en der in het gebied liggen kleine stukken stuifzand (habitatype zandverstuivingen) tussen de naaldbossen en heide. De afwisseling van open zandige delen en stuifzandheiden met struikhei is voor een groot aantal dieren belangrijk. Om deze reden zijn beide doelen gecombineerd.

H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*

Doel Behoud oppervlakte en behoud kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zwakgebufferde vennen komt o.a. voor in het gebied Heerenveen.

H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De meeste vennen in het gebied behoren tot dit habitatype zure vennen. Ze zijn deels van goede kwaliteit en deels verzuurd als gevolg van verrijking en verdroging. Ook het voormalige hoogveen Pikmeeuwenwater behoort nu tot dit habitatype, maar in dit geval is op

termijn herstel van habitatype H7110 actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B). mogelijk.

- H4010** **Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix***
Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).
Toelichting Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt voor langs vennen en in het Heerenveen. Hier kan bij herstel van de vennen ook uitbreiding van dit habitatype plaatsvinden.
- H6120** ***Kalkminnend grasland op dorre zandbodem**
Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting Het habitatype stroomdalgraslanden komt in een geringe oppervlakte voor in de uiterwaarden van de Maas. De mogelijkheden voor uitbreiding lijken hier niet aanwezig.
- H7150** **Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion***
Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt veel voor op plagplekken, het type zal voor een groot deel weer omvormen tot het habitatype H4010 vochtige heide, *hogere zandgronden* (subtype A).
- H91D0** ***Veenbossen**
Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting In het gebied komt een fraai voorbeeld van hoogveenbossen voor in een oude Maasmeander. Op andere plaatsen is echter verbetering mogelijk.
- H91E0** ***Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)**
Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).
Toelichting Het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) komt in een kleine oppervlakte voor langs het Geldernsch-Niers-kanaal. Er is nauwelijks potentie voor uitbreiding gezien het snel stromende karakter van deze waterloop.

4.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

- H1337** **Bever**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting In het gebied komt een kleine groep bevers voor. De grootte van het leefgebied is hier tamelijk beperkt. Het gebied levert een bijdrage aan een levensvatbare populatie in het Maasdal.
- H1831** **Drijvende waterweegbree**
Doel Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.
Toelichting De drijvende waterweegbree is bekend van het Heerenveen Vreewater, langs de Eckeltsebeek en komt verder in de omgeving van Maasduinen op verschillende locaties voor.

4.5 Vogelrichtlijn: broedvogels

A004 Dodaars

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 50 paren.

Toelichting De dodaars komt verspreid broedend op heidevennen voor en in de oeverzones van uitgegraven plassen. In 1994 en 1995 werden 17 paren geteld en in de periode 1999-2003 gemiddeld 50. Gezien de gunstige landelijke staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A008 Geoorde fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting Al decennia lang is de geoorde fuut een incidentele broedvogel in heidevennen in Maasduinen (met name De Hamert). Pas vanaf eind 90-er jaren is de soort een regelmatige broedvogel met maximaal 12 paren in 2002. De waterstand in de vennen is een belangrijke factor. In droge jaren kan de soort geheel ontbreken. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Midden-Limburg ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A224 Nachtzwaluw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting Van oudsher is de nachtzwaluw een algemene broedvogel van de heideterreinen van Maasduinen. Het structuurrijke landschap van de Maasduinen bood in de periode 1999-2003 jaarlijks ca. 30 paren broedgelegenheid. De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio oostelijke Limburgse Maasoever ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A236 Zwarte specht

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting Net als overal in Nederland op de hogere zandgronden broeden ook in de bossen van de Maasduinen jaarlijks zwarte spechten. In de periode 1999-2003 wordt het aantal geschat op ca. 34. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het betreft vanuit Nederlandse optiek een relatief geïsoleerde populatie, maar zij sluit aan bij de populatie aan de Duitse zijde van de grens en vormt daarmee een onderdeel van de sleutelpopulatie van het Nederlands-Duits grensgebied van Midden Limburg.

- A246 Boomleeuwerik**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.
Toelichting Van oudsher is de boomleeuwerik broedvogel van heideterreinen. De geaccidenteerde heideterreinen van Maasduinen zijn een zeer geschikt broedgebied. In 1993 werden 162 paren geteld. Recentelijk lijkt de stand enigszins te zijn afgenomen. In de periode 1999-2003 werd het aantal geschat op ca. 97. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
- A249 Oeverwaluw**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 120 paren.
Toelichting Hoge steile wanden van zand-/grint- winplassen bieden goede nestgelegenheid voor de oeverwaluw. Behoud van steile, onbegroeide en onbetreden wanden zijn essentieel voor behoud van de kolonies. In de periode 1999-2003 wordt het aantal geschat op ca. 120. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.
- A276 Roodborsttapuit**
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 85 paren.
Toelichting Van oudsher is de roodborsttapuit een gewone broedvogel. De aantallen lijken over de langere termijn min of meer stabiel. In de periode 1999-2003 werd het aantal paren op gemiddeld 86 geschat. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert waarschijnlijk onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel in belangrijke mate bij aan de draagkracht in de regio Midden-Limburg ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.
- A338 Grauwe klauwier**
Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 3 paren.
Toelichting Begin vorige eeuw was de grauwe klauwier een vrij algemene broedvogel van Maasduinen. Vanaf de 50-er jaren is het een jaarlijkse broedvogel in enkele paren. Sedert 1988 is de soort in vier jaren niet vastgesteld: 1989, 2000-2002. Maximaal werden 4 paren geteld in 1995. De Maasduinen vormen door hun gevarieerde landschapsstructuur potentieel een belangrijk broedgebied. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst.
Het betreft een relatief geïsoleerde populatie en zowel in het gebied als in de regio is de draagkracht te gering voor een sleutelpopulatie. Ze kan beschouwd worden als een uitloper van de populatie in het Zuid-Limburgse en Duitse heuvelland.

4.6 Complementaire doelen

De instandhoudingsdoelstelling van het Habitatrictlijngebied heeft mede betrekking op een of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en (vogel)soorten zijn gesteld. De rechtsgrondslag voor complementaire doelen is artikel 10a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreft ten eerste vogelsoorten die in het gebied voorkomen, maar het betreffende gebied is niet als Vogelrichtlijngebied aangewezen. Dit betreft uitsluitend vogelsoorten die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn) die nog niet in het gebied voorkomen en die op landelijke schaal in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren, maar waarvoor in het onderhavige gebied goede kansen aanwezig zijn voor ontwikkeling of vestiging.

De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisering van de landelijke doelen voor de betreffende habitattypen en soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura2000 Doelendocument (paragraaf 3.3).

In dit geval gelden de volgende complementaire doelen:

4.6.1 Complementaire doel: Habitattypen

H7110 *Actieve hoogvenen

Doel Ontwikkeling actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B).

Toelichting In het verleden kwam het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) voor in het Pikmeeuwenwater. Herstel is op termijn mogelijk ten koste van habitatype H3160 zure vennen.

4.6.2 Complementaire doel: Habitatsoorten

H1059 Pimpernelblauwtje

Doel Ontwikkeling leefgebied en vestiging duurzame populatie van ten minste 1.000 volwassen individuen.

Toelichting Het pimpernelblauwtje heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding. De soort kwam in het verleden in dit gebied voor.

H1061 Donker pimpernelblauwtje

Doel Ontwikkeling leefgebied en vestiging duurzame populatie van ten minste 1.000 volwassen individuen.

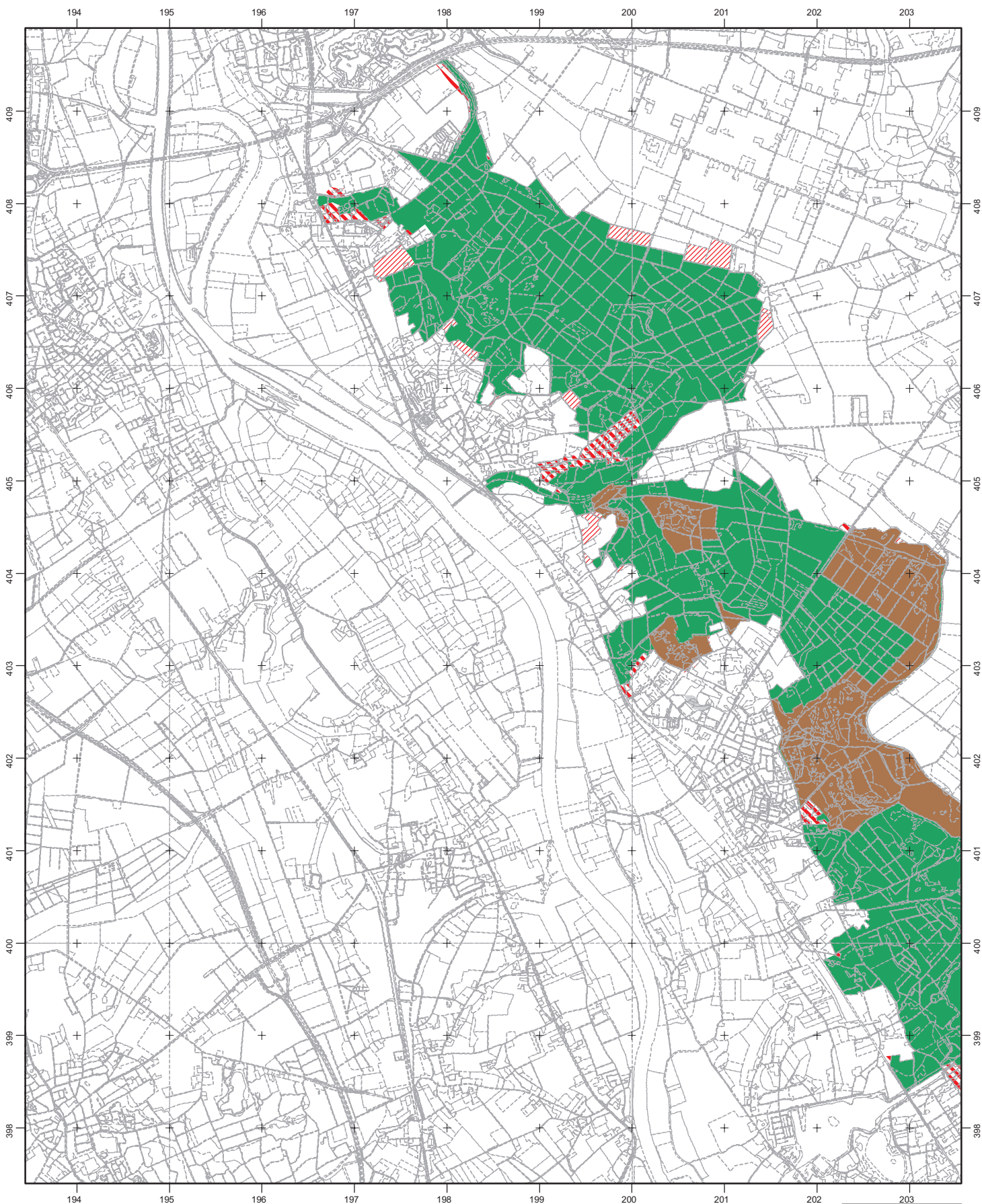
Toelichting Het donker pimpernelblauwtje heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding. De soort kwam in het verleden in dit gebied voor.

4.7 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura2000-gebied Maasduinen omvat twee beschermde natuurmonumenten, namelijk Heideterreinen Bergen en Groeve Driessen (zie hoofdstuk 2). Ingevolge artikel 15a, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 heeft de instandhoudingsdoelstelling voor dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit (verder: de "oude doelen"). Voor zover deze doelstellingen Natura2000-waarden betreffen, zijn deze begrepen in de in de voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is het onmogelijk om zowel de oude doelen als de Natura2000-doelen te bereiken, bijvoorbeeld omdat die doelen tegenstrijdig beheer vragen. In deze gevallen

gaan de Natura2000-doelen vóór om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen. In het beheerplan zullen de oude doelen net als de overige instandhoudingdoelen worden uitgewerkt in ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt waar achteruitgang in het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot oude doelen is toegestaan ten gunste van Natura2000-doelen. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie bij dit besluit gevoegd (bijlage B).

145. Maasduinen, blad 1, wijzigingen o.a. door aanhouden bosrand (bebouwing was al tekstueel uitgesloten)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

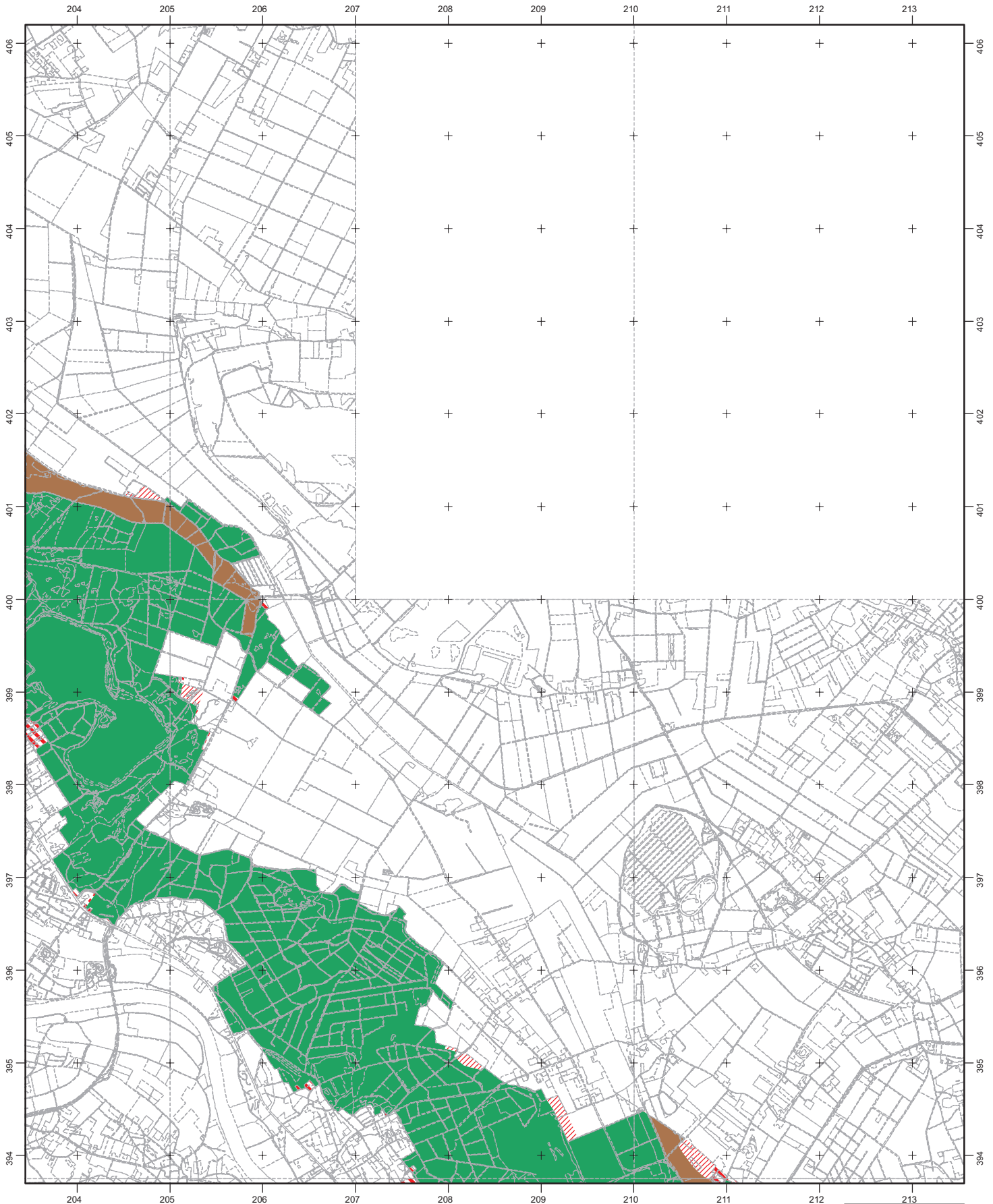
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

145. Maasduinen, blad 2, wijziging o.a. door aanhouden bosrand (bebouwing was al tekstueel uitgesloten)

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

Ministerie van LNV, Directie Natuur en
Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

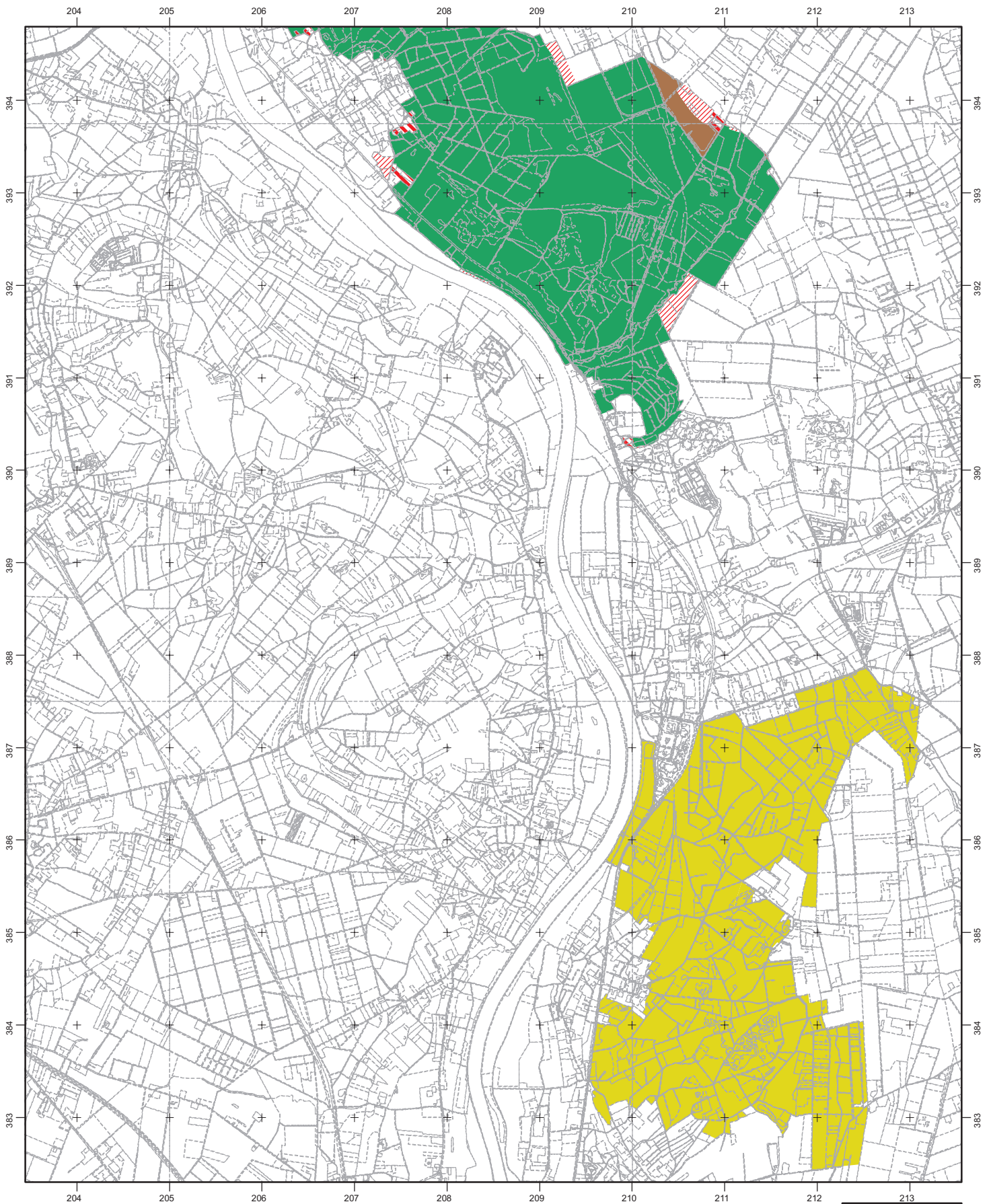
VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
HR = Habitatrichtlijngebied
BN = beschermd natuurmonument

0 1000
Meters

145. Maasduinen, blad 3, wijziging o.a. door aanhouden bosrand (bebouwing was al tekstueel uitgesloten)

Ministerie van LNV, Directie Natuur en Directie Regionale Zaken

Productie: Directie Kennis

Legenda

VR	VR+BN	VR eraf
HR	HR+BN	VR erbij
VR+HR	VR+HR+BN	ander natura2000-gebied

VR = Vogelrichtlijngebied
 HR = Habitatrichtlijngebied
 BN = beschermd natuurmonument

0 1000
 Meters

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna

NBLF 92-4108

16 april 1992

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied, hierna te noemen "Heideterreinen Bergen", dat wordt gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen en gelegen in de gemeente Bergen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en vanwege zijn natuurwetenschappelijke betekenis en als zodanig een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument onderdeel vormt van de Ecologische Hoofdstructuur, zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II 1989-1990, 21 149, nrs. 2-3);

dat het natuurmonument bestaat uit vier los van elkaar gelegen heideterreinen, die onderdeel vormen van een zuid-noord lopende keten van resterende heideterreinen op de oostelijke Maasoever in noord-Limburg;

dat het natuurmonument wordt gevormd door natte en droge heideterreinen, vennen, stuifzanden, halfnatuurlijke graslanden, naaldbos en verspreid groeiende boomgroepen;

dat de gevarieerde opbouw van het natuurmonument heeft geleid tot een grote verscheidenheid in planten- en dierenleven;

dat in het natuurmonument minder algemene plantengemeenschappen voorkomen, waarvan minder algemene tot zeldzame soorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument in faunistisch opzicht van betekenis is onder meer door het voorkomen van een groot aantal (broed)vogelsoorten, zoogdieren, amfibieën, reptielen en insecten;

dat het natuurmonument mede als gevolg van zijn gevarieerde opbouw en gaafheid van het terrein van betekenis is uit een oogpunt van natuurschoon.

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de hierboven genoemde biologische waarden, maar ook de geomorfologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, de gevarieerde opbouw en de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 23 april 1991, nr. NMF-91-1912, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van het gebied "Heideterreinen Bergen";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Limburg ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

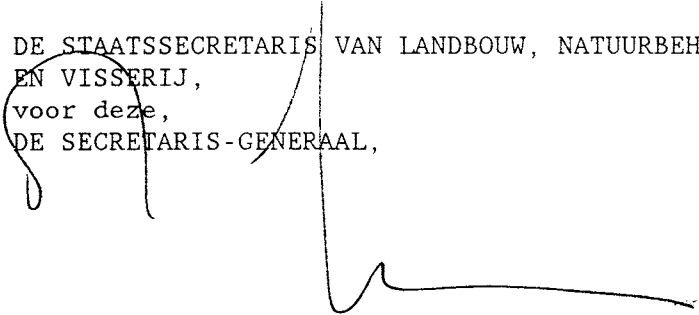
Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

B E S L U I T :

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied "Heideterreinen Bergen", voorzover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Bergen,
sectie D, nrs. 5027, 5029, 5032 ged., 5034, 5903, 5965 ged., 5966 ged.;
sectie E, nrs. 6, 2055, 2267, 2343 ged., 2344 ged., 2680, 2908, 2910, 2912, 2918 ged., 2919, 2922 ged., 2924, 3186, 3196, 3197, 3201 ged.;
sectie M, nrs. 89, 133 ged., 149 ged., 165;
sectie P, nrs. 124 ged., 135 ged., 136 ged., 137, 213, 239, 240 ged., 244, 262, 263, 264, 265 ged., 277 ged., 280 ged., 285, 288 ged., 293 ged., 381 ged., 382;
sectie T, nrs. 690 ged., 729, 753 ged., 754 ged., 797 ged., 798 ged., 1352 ged., 1416 ged., 1134 ged.;
een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN173.
- II. Bij deze beschikking gaat een toelichting die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,
voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

TOELICHTING BEHORENDE BIJ BESCHIKKING NBLF-92-4108

1. INLEIDING

In het Natuurbeleidsplan (Tweede Kamer 1989/90, 21 149, nrs. 2 en 3) en het Meerjarenprogramma Natuur- en Landschapsbehoud 1991-1995 (Tweede Kamer 1990/91, 21 878, nrs. 1 en 2) zijn heidevelden (incl. vennen), die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur en waar een actief beheer gewenst is, aangemerkt als gebieden die voorrang krijgen bij de toepassing van de Natuurbeschermingswet. De zuid-noord lopende keten van resterende heideterreinen gelegen op de oostelijke Maasoever in Noord-Limburg wordt tot deze prioriteitscategorie gerekend.

Het beschermd natuurmonument "Heideterreinen Bergen" omvat vier van deze, in ruimte gescheiden terreinen in de gemeente Bergen. Het betreft de volgende terreinen, die tezamen ca. 444 hectare groot zijn :

- de Gemeenteheide en Eckeltsche Bergen
- de Heukelomse heide
- de Duivelskuil
- het Rimpeld

Met de onderhavige beschikking wordt het merendeel van de belangrijke heiden en vennen die geen staatseigendom zijn en niet in het Nationaal Park i.o. de Hamert liggen in de gemeente Bergen veiliggesteld.

De Gemeenteheide en Eckeltsche Bergen (ca. 369 ha) is een geaccidenteerd terrein, waarin een grote variëteit aan biotopen voorkomt: een vennencomplex, natte en droge heide, stuifzand, halfnatuurlijke graslanden en naaldbos op voedselarme zandgronden. In het gebied worden verder nog enkele landbouwgronden aangetroffen. Het noordwesten van de Gemeenteheide grenst aan de bebouwde kom van Nieuw-Bergen en wordt intensief recreatief gebruikt. Een aanzienlijk deel van het zuidoosten van de Gemeenteheide vormt een begrazingseenheid, waar runderen en paarden zijn ingeschaard. Ook dit gedeelte is toegankelijk voor publiek.

De Heukelomse heide (ca. 30 ha) omvat een gedeelte van een stuifzandgebied dat enkele decennia terug nog een dubbele omvang had. Het nu nog resterende gedeelte bestaat uit stuifzand, mosvegetaties, buntgrasvegetaties, droge heide en verspreid groeiende boomgroepen bestaand uit eik en grove den. In een studie naar de landschappelijke kwaliteit en gaafheid van de Grote Landschappelijke Eenheid (GLE) Maasdal-Noord is dit gebied aangemerkt als het meest gave onderdeel. Dit terrein wordt intensief recreatief gebruikt, onder andere voor het crossen met motoren en vierwielaangedreven auto's.

Naast het gedeelte met de stuifduinen, omvat de Heukelomse heide een klein heideveld aan het Smal, dat aan het landgoed Bleyenbeek grenst. Dit heideveld is voornamelijk begroeid met struikheide- en korstmossenvegetaties.

Tenslotte wordt ook het Degensven tot de Heukelomse heide gerekend. Het ven is grotendeels verland door veenmosgroei, waardoor zich hier grote floristische waarden hebben ontwikkeld.

De Duivelskuil (ca. 35 ha) is een complex van vennen en droge heide, dat omringd wordt door met naaldbos begroeide stuifduinen, op het landgoed Bleyenbeek.

Het Rimpeld (ca. 10 ha) is een terrein met droge en natte heidevegetaties.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS EN NATUURSCHOON

2.1. Geologie, geomorfologie en waterhuishouding

In geologisch opzicht vormen de Heideterreinen Bergen een eenheid. Alle terreinen van het beschermd natuurmonument liggen op een gordel van stuifduinen van laat-holoceen stuifzand, die zich uitstrekt van Venlo tot Gennep. In laag gelegen delen heeft zich veen gevormd, al dan niet bedekt door een dunne laag dekzand. De ondergrond bestaat uit rivierduinzand (met bodemprofiel) en rivierleem of lemig zand, beide afgezet in vroeg-holoceen. Nog dieper worden pleistocene afzettingen aangetroffen: grof, grindrijk zand en leem. De samenstelling, dikte, hoogte t.o.v. NAP en de doorlaatbaarheid van de verschillende afzettingen kunnen van plaats tot plaats verschillen. De vennen zijn ontstaan in de laagtes boven de ondoorlatende leemlagen.

Het complex Gemeenteheide en Eckeltsche Bergen is een geaccidenteerd terrein, waarin uitgestoven laagtes en paraboolduinen elkaar afwisselen. In het gebied komen boven ondoorlatende leemlagen schijngrondwaterstanden voor, maar waarschijnlijk bestaat er ook een hydrologische relatie met het diepere, regionale grondwater. In de laagtes zijn boven de leemlagen vennen ontstaan die gevoed worden door het ondiepe grondwater en regenwater. Een deel van deze vennen is ontgonnen en in gebruik als landbouwgrond. Het vennengebied binnen het beschermd natuurmonument, het "Meeuwenven" of "Eendenmeer", bevindt zich in het noordwestelijke gedeelte. Het water in de vennen is door de aanwezigheid van een kokmeeuwenkolonie reeds sterk geëutrofeerd. Het grondwaterpeil in en om het vennengebied is over de periode 1980-1989 vrijwel constant gebleven. Het verschil tussen zomer- en wintergrondwaterstand bedraagt ongeveer anderhalve meter. De bodem bestaat uit holtpodzolgronden, vaaggronden en veengronden.

De Heukelomse heide omvat een gedeelte van een relatief hooggelegen stuifzandgebied dat enkele decennia terug nog een dubbele omvang had. Het is niet bekend of ook hier schijngrondwaterstanden voorkomen, maar dat is wel waarschijnlijk. Het zuidelijker gelegen Degensven is hier een aanwijzing voor. Overigens is het Degensven door veenmosgroei (vorming van hoogveen) grotendeels verland.

De Duivelskuil is een geaccidenteerde laagte die temidden van met bos begroeide stuifduinen ligt. In hydrologisch opzicht bestaat een relatie met het regionale (ondiepe en diepe) grondwater, maar ook met de omringende stuifduinen. De meeste vennen in het gebied worden gevoed door het ondiepe grondwater boven ondoorlatende lagen, die vrijwel zeker uit rivierleem bestaan, en regenwater. Vegetatiekundige ontwikkelingen (o.a. het voorkomen van Pitrus en Knolrus) wijzen op eutrofiëring en verzuring van het water. Eén ven wordt waarschijnlijk gevoed door kwel uit de nabijgelegen stuifduinen, zoals het voorkomen van Waterdrieblad indiceert. Hier komt een zeer fraaie drijftil met levend hoogveen voor.

Het Rimpeld is een geaccidenteerd heideterrein op de stuifduinen.

2.2. Flora en vegetatie

Gemeenteheide en Eckeltsche Bergen

De Gemeenteheide en Eckeltsche Bergen bestaan uit een vennencomplex, natte en droge heide, stuifzand, waardevolle buntgrasvegetaties (met zeldzame korstmossen), halfnatuurlijke graslanden met verspreid groeiende vliegdennen en loof- en naaldbos. Als meest zeldzame soorten, provinciaal en/of landelijk, kunnen genoemd worden Lavendelheide, Veenbes, Eenarig wollegras, Bruine en Witte snavelbies, Draadzegge, Hondsviooltje, Stekelbrem, Kruipbrem, Duivelsnaaigaren en Moerasandijvie.

Heukelomse heide

Het nu nog resterende stuifzandgebied bestaat uit actief stuifzand, mosvegetaties, buntgrasvegetaties met Zandzegge, Heidespurrie en Schapegras, droge heide met o.a. Struikheide en verspreid groeiende bosjes van vliegdennen en eiken. Het heideveld aan het Smal is begroeid met een struikheidevegetatie en een rijke korstmossenvegetatie met verspreide groei van berk en kleine stukken open zand. Delen zijn vergrast met Bochtige smele. In het Degensven heeft zich hoogveen gevormd, waardoor zich hier grote floristische vaarden hebben ontwikkeld. Hier komen, naast diverse Veenmossoorten, Veenbes, Lavendelheide, Draadzegge, Duizendknoopfonteinkruid, Veenpluis, Ronde en Kleine zonnedauw voor. In het oostelijk deel overheersen Riet en Lisdodde, wat wijst op eutrofiëring. Het ven wordt omgeven door een opslag van onder andere Schietwilg. Enkele aangrenzende restanten van stuifduinen met struikheidevegetaties worden ook tot dit deelgebied van het beschermd natuurmonument gerekend.

Duivelskuil

De Duivelskuil bestaat uit een complex van vennen en droge heide, omringd door naaldbos. Een van de vennen bevat een omvangrijke drijftil met levend hoogveen bestaande uit diverse veenmossoorten. Op deze drijftil groeien onder andere Lavendelheide, Veenbes, Eenarig wollegras, Veenpluis, Ronde zonnedaauw en Witte snavelbies. In dit ven groeien onder andere Waterdrieblad en Klein blaasjeskruid. De overige vennen zijn qua vegetatie minder goed ontwikkeld. In enkele delen van deze vennen groeien onder andere Snavelzegge, Draadzegge, Witte snavelbies, Kleine zonnedaauw en Klein blaasjeskruid. In deze vennen domineren echter Pitrus en Knolrus. Tussen de vennen liggen droge heideterreinen, die grotendeels vergrast zijn met Bochtige smele en Pijpestrootje. De lage vegetaties gaan min of meer geleidelijk over in open naaldbos van Grove den.

Het Rimpeld

Het Rimpeld wordt gevormd door droge en natte heide en een houtwal en wordt omringd door naaldbos. Vermeldenswaardige soorten in het open, natte gedeelte van de heide zijn Kleine zonnedaauw, Witte en Bruine snavelbies; in de droge heidevegetaties Kruipbrem. De houtwal in het zuidwesten bestaat hoofdzakelijk uit Zomereik.

2.3. Fauna

Gemeenteheide en Eckeltsche Bergen

Van de insecten is het voorkomen van onder andere Heivlinder, Oranje zandogje, Koevinkje, Kleine vuurvlinder, de libellensoorten Bloedrode heidelibel, Tangpantserjuffer, Tengere pantserjuffer en Gewone pantserjuffer, de sprinkhanen Veldkrekkel, Rietsprinkhaan en Heidesabelsprinkhaan bekend.

Van de herpetofauna zijn Kleine watersalamander, Vinpootsalamander, Gewone pad, Rugstreeppad, Groene kikker-complex, Bruine kikker, Heikikker, Levendbarende hagedis en Gladde slang aangetroffen.

In ornithologisch opzicht is dit deelgebied, met name de Gemeenteheide, van grote betekenis. Op de Gemeenteheide zijn 91 vogelsoorten waargenomen, waarvan 57 broedend. Vermeldenswaard zijn o.m. Geelgors, Klapekster, Grasmus, Tapuit, Roodborsttapuit, Gekraagde roodstaart, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw, Watersnip, Kleine plevier, Kwartel, Boomvalk, Blauwe kiekendief, Bruine kiekendief, Kuifeend, Tafeleend, Slobeend, Geoorde fuut en Dodaars. Het Meeuwenven wordt bevolkt door een grote kolonie Kokmeeuwen (geschatte aantal broedparen is ca. 3000).

Van de zoogdieren kunnen worden genoemd Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Watervleermuis, Bosmuis, Rosse woelmuis, Dwergmuis, Konijn, Eekhoorn, Haas, Wezel, Egel en Ree.

Heukelomse heide

Van de fauna van de Heukelomse Heide is weinig bekend. In het gebied is de Zandhagedis aangetroffen. Van de avifauna broeden Geelgors en Boompieper met zekerheid in het gebied. Van de zoogdieren komen Konijn en Ree met zekerheid voor.

Duivelskuil

De libellenfauna van de Duivelskuil is als zeer belangrijk aan te merken, met enkele voor Nederland bijzondere soorten als Koraaljuffer en Maanwaterjuffer. Verder zijn Tangpantserjuffer, Tengere pantserjuffer, Gevlekte witsnuitlibel en Zwarte heidelibel aangetroffen.

Van de herpetofauna zijn Vinpootsalamander, Kleine watersalamander, Alpenwatersalamander, Groene kikker-complex, Bruine kikker, Heikikker en Levendbarende hagedis aangetroffen. Incidentele waarnemingen van de avifauna zijn Boomvalk, Dodaars, Wintertaling, Geelgors, Boompieper en Boomleeuwerik.

Rimpeld

Gegevens over de fauna in het Rimpeld ontbreken met uitzondering van enkele incidentele avifaunistische waarnemingen van Geelgors, Grasmus, Wielewaal en Boomleeuwerik.

2.4. natuurschoon

Vanuit een oogpunt van natuurschoon is het beschermd natuurmonument van belang vanwege de hoge landschappelijke kwaliteit en gaafheid van het terrein. Daarnaast is met name de Gemeenteheide van belang vanwege de grote afwisseling aan biotooptypen.

3. BEGRENZING

De begrenzing van de tot het beschermd natuurmonument behorende terreinen en wateren is in principe zo gekozen, dat er in ecologisch, geomorfologisch, hydrologisch en landschappelijk opzicht een zo groot mogelijk samenhangend geheel onder de Natuurbeschermingswet is gebracht. Hierbij is tevens rekening gehouden met de bestemmingen krachtens het vigerende bestemmingsplan. Binnen deze voorwaarden is getracht de grenzen zoveel mogelijk te laten samenvallen met in het terrein herkenbare grenzen (wegen, paden, perceelsgrenzen e.d.). Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN173.

In het beschermd natuurmonument zijn enkele landbouwenclaves opgenomen. Het gaat hier om relatief kleine gebieden, die (nagenoeg) geheel omsloten worden door natuurterreinen en als zodanig een integraal onderdeel van het gebied uitmaken. De gemeente Bergen streeft ernaar deze gronden pachtvrij te maken. Wanneer dit het geval is, zal het beheer van deze gronden met het beheer van de omliggende natuurterreinen worden geïntegreerd.

De in het beschermd natuurmonument gelegen bossen zijn ofwel opgenomen om zo geleidelijke overgangen tussen de natuurterreinen en de omringende bossen te kunnen realiseren, ofwel omdat het gaat om kleine oppervlakten die een integraal onderdeel van het gebied uitmaken, ofwel omdat zij de beheersdoelstelling 'bos met hoofdaccent natuur' hebben (eigendommen Limburgs Landschap).

Ten slotte dient t.a.v. de begrenzing nog te worden opgemerkt, dat voor een deel van de Gemeenteheide een concessie voor ontzanding is verleend. Dit gedeelte is een integraal onderdeel van de Gemeenteheide en heeft zeer hoge geomorfologische, vegetatiekundige en faunistische waarden. Momenteel loopt bij de Raad van State een beroepsprocedure, aangespannen door diverse natuurbeschermingsorganisaties en de aanvrager van de concessie tegen de uitspraak van Gedeputeerde Staten, om (vooralsnog) geen beslissing te nemen inzake een deel van het concessiegebied, dat grenst aan het beschermd natuurmonument. Om deze reden is het gehele gebied waarop de concessie betrekking heeft buiten de begrenzing van het beschermd natuurmonument gelaten. Wanneer ontgronden van deze terreinen door de Raad van State niet wordt toegestaan, zullen ook deze terreinen onder de werking van de Natuurbeschermingswet worden gebracht.

4. BESCHERMING KRACHTENS ANDERE INSTRUMENTEN

4.1. Streekplan

In het op 4 maart 1982 door Provinciale Staten van Limburg vastgestelde Streekplan Noord- en Midden-Limburg wordt het beschermd natuurmonument aangeduid als "bos en natuurgebied met zeer waardevolle natuurwaarden".

4.2. Vigerende bestemmingsplannen

Op het Degensven rust volgens het op 21 mei 1962 door Gedeputeerde Staten van Limburg goedgekeurde Uibreidingsplan in Hoofdzaak Bergen de bestemming "Recreatiegebied". Op gronden bestemd als recreatiegebied mogen uitsluitend gebouwen worden opgericht die krachtens hun aard en afmetingen behoren bij sportterreinen, openluchtwembad, e.d.

Voor de overige deelgebieden geldt het op 22 juli 1980 door Gedeputeerde Staten van Limburg goedgekeurde Bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Bergen. Binnen de begrenzing van het beschermd natuurmonument komen de volgende bestemmingen voor:

- Natuurgebied
- Bosgebied I
- Agrarisch Gebied met Hoge Landschappelijke waarde (AGHL).

Gronden die zijn bestemd tot "Natuurgebied" zijn bestemd voor het behoud en/of herstel van de aldaar voorkomende, dan wel daaraan eigen natuurwetenschappelijke, landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden, alsmede extensieve dagrecreatieve waarden.

Gronden die zijn bestemd tot "Bosgebied I" zijn bestemd voor het instandhouden van bos ten behoeve van de volgende doeleinden: opbouw van het landschap, de volksgezondheid, het behoud van de aldaar aanwezige voorkomende natuurwetenschappelijke, landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden, de verbetering van het milieu voor de natuurlijke levensgemeenschappen, de houtproductie, de bodembescherming, de waterbeheersing, de extensieve dagrecreatie, danwel ten behoeve van een of meer van deze doeleinden in het bijzonder. Onder bos wordt hier mede verstaan de in het bosgebied voorkomende niet beboste gedeelten, zoals o.a. bouw- en grasland, heide, stuifzand e.d., met hun eigen specifiek te behouden doeleinden.

Gronden die zijn bestemd tot "Agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarden" zijn bestemd voor het behoud of herstel van de aldaar voorkomende, danwel daaraan eigen natuurwetenschappelijke, landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden, alsmede voor agrarische doeleinden, met dien verstande dat het behoud of herstel van de genoemde waarden voorop staat.

Het bestemmingsplan biedt de mogelijkheid bescherming te geven uit een oogpunt van ruimtelijke ordening. Deze bescherming beperkt zich tot schadelijke handelingen, die in ruimtelijk opzicht relevant zijn. De Natuurbeschermingswet strekt zich uit tot alle handelingen die schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon. Bovendien behelzen de regelingen, zoals die in een bestemmingsplan kunnen zijn opgenomen, *verbodsbepalingen* en geen *beheersbepalingen*. Artikel 14 van de Natuurbeschermingswet opent de mogelijkheid tot het vaststellen van een beheersplan, waarin ook het beheer kan worden geregeld voor het gehele beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan.

5. HUIDIG GEBRUIK

Gemeenteheide en Eckeltse Bergen

De Gemeenteheide is grotendeels eigendom van de Gemeente Bergen. Aan de randen liggen particuliere bezittingen. Het gebied Eckeltse Bergen is eigendom van de Stichting Het Limburgs Landschap. Het huidig beheer kan in zijn algemeenheid als toereikend worden bestempeld.

Een deel van de Eckeltsche Bergen is enige jaren geleden geplagd. In 1989 zijn de gedeelten die bestaan uit heidevegetaties en tussenliggende bosgebieden ingericht voor begrazing met runderen. In 1990 is deze van start gegaan.

Het beheer van het noordwestelijke vennengebied en omliggende terreinen bestaat uit het periodiek maaien van de heide en de graslanden, waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Het gaat hier om die gedeelten die vrij vlak zijn en dus machinaal gemaaid kunnen worden. Voorts zijn in het nabije verleden vergraste delen van de heide kleinschalig geplagd.

Verder wordt jaarlijks in het voorjaar ca. 85% van de eieren van de Kokmeeuwenkolonie in de vennen geraapt, teneinde uitbreiding van de kolonie, en daarmee verdergaande eutrofiëring van de vennen en andere gebiedsdelen, tegen te gaan.

De Buntgrasvegetaties in het zuidoostelijke deel van de Gemeenteheide vormen tezamen een grote begrazingseenheid, waar runderen en paarden zijn ingeschaard. De begrazingseenheid ligt voor een deel overigens buiten de grens van het beschermd natuurmonument.

De heide aan de oostzijde van het beschermd natuurmonument is enkele jaren geleden gebrand. Daarna heeft zich een struikheidevegetatie ontwikkeld. Een klein deel is in 1989 geplagd.

De binnen het beschermd natuurmonument gelegen landbouwgronden worden volgens de gangbare landbouwmethoden gebruikt (d.w.z. er wordt gebruik gemaakt van o.m. bestrijdingsmiddelen, stoor- en meststoffen etc.). Het betreft hier hoofdzakelijk akkerbouw en vollegrondstuinbouw. Voorts dient opgemerkt te worden dat enkele van de binnen het beschermd natuurmonument liggende terreinen met de bestemming 'Agrarisch Gebied met Hoge Landschappelijke waarde' al geruime tijd niet meer agrarisch beheerd worden en in feite reeds als natuurgebied aangemerkt kunnen worden.

De jacht is verhuurd aan de Wildbeheereenheid Bergen-Noord.

Met name het noordwestelijke deel van de Gemeenteheide, het vennengebied, dat grenst aan de bebouwde kom van Nieuw-Bergen, wordt intensief recreatief gebruikt. Het betreft hier voornamelijk wandelen, al dan niet met honden. Een maal per jaar vindt hier een cross-loop plaats. Verder ligt aan de Ceresweg binnen het beschermd natuurmonument nog een terrein dat als speeltuin, picknick-gelegenheid en parkeerterrein is ingericht. Het gebiedsdeel ten zuiden van de Ontginningsweg wordt intensief gebruikt door motorcrossers. Het gehele gebied, inclusief de begrazingseenheid, is overigens vrij toegankelijk op wegen en paden.

Heukelomse heide

De Heukelomse Heide is op enkele kleine percelen aan de randen na eigendom van de Gemeente Bergen. Alleen het heideterrein aan het Smal wordt actief beheerd. Dit beheer bestaat uit periodiek maaien en afvoeren van het maaisel van de heidevegetatie. Vergraste delen zijn in het nabije verleden kleinschalig geplagd. Het stuifzandgebied en het Degensven kennen geen actief beheer. Hoewel dit gebied vrij toegankelijk is, wordt alleen het stuifzandgebied intensief gebruikt voor recreatieve doeleinden. Het gaat vooral om wandelen en het crossen met motoren en vierwielaangedreven auto's. Het Degensven is vanwege de drassige bodem moeilijk begaanbaar.

Duivelskuil

Het landgoed Bleijenbeek is eigendom van de Stichting Holyden te Manilla (Fillipijnen) en is gerangschikt onder de Natuurschoonwet 1928. (Stb. 1989, 252). In het kader van de Regeling Bijdragen Bos en Landschapsbouw (Stcrt. 1990, 226) is een beheersplan voor het gehele gebied opgesteld. Subsidiegelden worden echter alleen ontvangen voor beheer van de beboste delen. In de heideterreinen is enkele jaren geleden houtopslag verwijderd. Momenteel vindt er geen actief beheer plaats. Het omringende naaldbos wordt beheerd als bos met meervoudige doelstelling. Waterbeheer vindt niet plaats. Het gebied is vrij toegankelijk voor publiek. De recreatiedruk is echter laag. Door het gebied voert een deel van het parcours voor een jaarlijks terugkerende hardloopwedstrijd.

Het Rimpeld

Het heideterrein het Rimpeld is deels eigendom van de gemeente Bergen, deels behoort het tot het Landgoed Bleijenbeek en deels is het particulier eigendom. Het beheer van de eigendommen van de Gemeente Bergen bestaat uit het maaien en afvoeren van het maaisel van de droge heidevegetaties.

6. GEWENST BEHEER

Het ligt in de bedoeling voor het beschermd natuurmonument beheersplannen ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet op te stellen. Bij de toekomstige inrichting en beheer zal de nadruk dienen te liggen op behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke waarden en natuurschoon.

Voor alle deelgebieden vormt verzuring en eutrofiëring door atmosferische depositie van verzurende stoffen ("zure regen") een bedreiging. Dit knelpunt kan echter niet uitsluitend met behulp van een beheersplan aangepakt worden, maar vergt grootschaliger maatregelen op nationaal en internationaal niveau.

In een aantal gebiedsdelen komen enkele kleine, illegale vuilstortjes voor; deze dienen gesaneerd te worden.

Het is gewenst dat in hoofdlijnen een patroongericht beheer gevoerd wordt, dat wil zeggen een beheer dat gericht is op behoud en ontwikkeling van de huidige terreintypen met kenmerkende floristische en faunistische waarden. Hieronder worden, globaal gezien, onder meer per terreintype de gewenste beheersmaatregelen en gebruik nader uitgewerkt:

- vennen

Indien nodig dient een actief waterbeheer gevoerd te worden om het waterpeil van de vennen op het huidige niveau te handhaven. Verdergaande eutrofiëring van het water van de vennen en oligotrafente vegetaties in de Gemeenteheide door de Kokmeeuwenkolonie dient te worden tegengegaan door de koloniegrootte ten hoogste op ongeveer het huidige niveau (van ca. 3000 broedparen) te handhaven. Een effectieve manier van aantalsregulatie is het rapen van eieren.

Een knelpunt voor de instandhouding van de voedselarme verlandingsvegetatie van het Degensven is de eutrofiëring (die blijkt uit het voorkomen van Riet en Lisdodde), die waarschijnlijk wordt veroorzaakt door instroom van voedselrijk water. Deze bron van eutrofiëring dient opgespoord en gesaneerd te worden. Op termijn kan uitbreiding van het aangrenzende schietwilgenbos een bedreiging vormen. Opslag zal periodiek teruggezet moeten worden.

- stuifzand

In het stuifzand dient periodiek het teveel aan boomopslag verwijderd te worden. Daarbij dient ervoor gewaakt te worden dat (op termijn) alle bomen en bosjes verdwijnen, aangezien deze van groot belang zijn voor de rijke avifauna. Voor het overige dient het crossen met motoren en vierwielgedreven auto's te worden tegengegaan door onder meer afsluiting van (delen van) het gebied voor gemotoriseerd verkeer.

- heide- en graslandvegetaties

Wanneer (droge en natte) heide en grasland aan hun lot overgelaten worden zal er binnen enkele decennia bos staan. Om deze terreintypen te behouden, zijn beheersmaatregelen nodig die dit proces van vegetatiesuccessie tegengaan. In principe staan hiervoor de volgende beheersvormen ter beschikking: begrazen, maaien en afvoeren van het maaisel, (kleinschalig) plaggen en branden.

De voorkeur gaat uit naar extensieve begrazing (met bv. een kudde van runderen en paarden), omdat dan een zo groot mogelijke variëteit bereikt wordt in open en begroeide bodem, in lage en hoge vegetatie. Dit is o.m. van belang voor het voorkomen van een rijke entomo- en herpetofauna. Bij extensieve begrazing blijft ook het mozaïek van de voor de avifauna belangrijke braamstruwelen in de halfnatuurlijke graslanden gehandhaafd.

Indien begrazing vanwege praktische overwegingen niet gerealiseerd kan worden cq. niet wenselijk is, is maaien en afvoeren van het maaisel, eventueel gecombineerd met kleinschalig plaggen, een geschikte alternatieve beheersvorm.

Tevens zijn deze laatste twee maatregelen gewenst als inleidend (cq. aanvullend) beheer van terreindelen die te sterk vergrast of verruigd zijn om goed door de grazers aangepakt te worden (m.n. de Duivelskuil). Het branden van de vegetatie dient zoveel mogelijk achterwege te blijven, aangezien dit vaak desastreuze gevolgen heeft voor entomo- en herpetofauna. Bovendien leidt dit tot de ontwikkeling van weinig structuurrijke heide- en graslandvegetaties.

- bossen

Het is gewenst een geleidelijke overgang van bos naar stuifzand en heide- en graslandvegetatie te handhaven cq. te creëren. De bossen dienen extensief beheerd te worden.

In het op te stellen beheersplan zal de functietoekenning van de bossen worden uitgewerkt.

Ontwikkeling van ter plekke thuishorende bostypen is voorts wenselijk voor de naaldbossen binnen het beschermd natuurmonument.

- landbouwgronden

Er wordt naar gestreefd om de binnen het beschermd natuurmonument liggende landbouwgronden na afloop van de huidige pachtovereenkomsten zo spoedig mogelijk binnen het te begrazen gebied op te nemen. Zolang deze percelen landbouwkundig worden gebruikt is het wenselijk het huidige agrarische gebruik van de gronden te extensiveren, om inspoeling van bestrijdingsmiddelen, stoor- en meststoffen e.d. in het beschermd natuurmonument te vermijden. Verder is het gewenst dat er geen ontwatering t.b.v. landbouwkundige activiteiten meer plaatsvindt; dit vormt een bedreiging voor de instandhouding van de aangrenzende natte heideterreinen.

Een en ander zou kunnen worden bereikt door middel van beheersplannen ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet.

- fauna

Ten behoeve van de fauna hoeven geen specifieke maatregelen genomen worden. Bij uitvoering van het gewenste beheer zullen de verschillende biotooptypen behouden blijven en zich verder ontwikkelen. Op een aantal plaatsen is het wenselijk voortplantingsbiotopen voor amfibieën aan te leggen.

Jacht zal kunnen plaatsvinden wanneer in een wildbeheerplan waarborgen worden gegeven dat zodanig wordt gejaagd dat de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument niet worden geschaad. Op basis van een dergelijk wildbeheerplan zal een vergunning ex artikel 12 worden verleend.

Wanneer echter het beheer van een beschermd natuurmonument is gericht op spontane ontwikkeling van zo compleet mogelijke ecosystemen met een hoge mate van zelfregulatie en tevens medegebruik grotendeels is uitgesloten, zal geen vergunning ex artikel 12 worden verleend, tenzij zulks in het belang van het natuurbeheer of ter voorkoming en beperking van wildschade noodzakelijk is.

- recreatie

Met de hoofdfunctie natuur zijn alleen extensieve vormen van recreatie verenigbaar, zoals wandelen en trimmen op paden en wegen. Het crossen met motoren en vierwielaangedreven auto's is zeer nadelig voor de natuurwetenschappelijke waarden en zal effectief dienen te worden tegengegaan door onder meer afsluiting van (delen van) het gebied voor gemotoriseerd verkeer.

Om verstoringen in de terreinen met een hoge (potentiële) natuurwaarde te voorkomen, dient er een recreatieve zonering te komen met duidelijk gemarkeerde paden.

Voor wat betreft de Gemeenteheide kan het vennengebied zijn functie als uitloopmogelijkheid voor de inwoners van Nieuw-Bergen e.o. behouden. De huidige parkeerplaats, picknickgelegenheid en speeltuin kunnen in hun huidige vorm en omvang gehandhaafd worden. Het is wenselijk dat het Degensven niet toegankelijk is voor publiek. De reden daarvoor is dat het gebied zeer klein en erg kwetsbaar is.

7. RECHTSGEVOLGEN

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is gericht op de instandhouding en het herstel van de aanwezige natuurwaarden en het natuurschoon. In het algemeen kan worden gesteld dat het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik in zijn huidige omvang en intensiteit, behoudens de hierna genoemde uitzonderingen, zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet kan worden voortgezet. Desalniettemin is het gewenst om het gebruik en het beheer van het beschermd natuurmonument meer te richten op behoud, herstel en, waar mogelijk, ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied.

7.1. Rechtsgevolgen ex artikel 12

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die schadelijk zijn voor het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis of die het beschermd natuurmonument ontsieren, een vergunning worden aangevraagd. Dit geldt in elk geval voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten.

De vergunningplicht als vermeld in artikel 12 geldt niet alleen voor handelingen binnen het beschermd natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing op handelingen daarbuiten indien deze schadelijk zijn voor de in het beschermd natuurmonument aanwezige waarden. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen gevolgen hebben voor het huidig gebruik en beheer van het aangrenzend gebied.

De in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen zijn voor een ieder van kracht.

Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, van de wet, per aangetekende brief te geschieden. De aanvraag moet worden gezonden aan het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna, Postbus 20401, 2500 EK te Den Haag).

Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het beschermd natuurmonument. In de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit sterk verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet is vereist. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de Consulente Natuur, Bos, Landschap en Fauna in Limburg van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te raadplegen. Deze zal uitsluitend kunnen geven over de vraag of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen (zie voor advies onder paragraaf 9 "Inlichtingen").

Om de gedachten enigszins te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen die gelet op de te verwachten schadelijke effecten aan een vergunning gebonden zullen zijn. Het is een niet-limitatieve opsomming :

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voertuigen, caravans, kampeerauto's of tenten.
- Planten van bomen of struiken.
- Vellen, rooien, snoeien, kappen, branden of anderszins beschadigen van hout- of struikgewas of ruigte.
- Berijden of stallen van voertuigen of bromfietsen anders dan voor het agrarisch of bosbouwkundig gebruik.
- Beoefenen van buitensporten (motorsport, modelvliegtuigsport, fietscross, countrycross, houden van wedstrijden of racen met motorrijtuigen of bromfietsen).
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur.
- Opslaan, storten, bergen, lozen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, (vloei)stoffen of producten.
- Aanleggen of verharden van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen.
- Ontgronden, bodemverlagen, ophogen en egaliseren.
- Verrichten van handelingen, die wijziging van de waterhuishouding of (grond)waterstand beogen of ten gevolge (kunnen) hebben, zoals het graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dichten van watergangen, of het aanleggen van kunst- en drainagewerken en de aanleg van waterlossingen, plassen of vijvers, of het vergroten of dichten daarvan.
- Scheuren en/of frezen of diepploegen van grasland of andere verstoringen van het bodemprofiel en het ontginnen van moerassige laagten of van bos.
- Het gebruik van bestrijdingsmiddelen, groei- of stoorstoffen en van organische of anorganische meststoffen, met uitzondering van hetgeen in het kader van het tot nu toe gevoerde agrarisch beheer gebruikelijk was.
- Het beweiden van bos.
- Begrazing.
- Uitoefenen van de jacht, anders dan op basis van bestaande jachthuurcontracten.
- Aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen, zoals caravan- of kampeerterrinen, lig- of speelweiden, lig- of speelstranden, picknickplaatsen, dagcampings etc.

Geen vergunning is vereist voor handelingen welke zijn voorzien in een beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet.

7.2. Rechtsgevolgen ex artikel 14

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen, dat het behoud of het herstel van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke waarden ten doel heeft. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor in het beheersplan neergelegde handelingen geen vergunning vereist. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en de gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het beschermd natuurmonument. Aan de betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten of lasten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

7.3. Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op bezoekers en geldt niet voor de eigenaar en de gebruiker en hun huisgenoten.

9. INLICHTINGEN

De Consulent Natuur, Bos, Landschap en Fauna van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is bereid alle gewenste inlichtingen te verstrekken.

Het kantoor van de Consulent in de provincie Limburg is gevestigd aan de Swalmerstraat 52, 6041 CZ te Roermond. Postadres: Postbus 965, 6040 AZ Roermond. Telefoon: 04750 - 96777.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna

NBLF 92-3667

6 april 1992

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied, hierna te noemen "Groeve Driessen", in de gemeente Bergen (L.), gevormd door de hierna omschreven kadastrale percelen, van algemeen belang is om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument onderdeel vormt van de Ecologische Hoofdstructuur, zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II 1989-1990, 21 149, nrs. 2-3);

dat het natuurmonument bestaat uit bossages, onbegroeide bodem, cultuurgronden, kleine wateren en sloten en een nog gedeeltelijk in exploitatie zijnde dagbouwgroeve;

dat het natuurmonument een geschikte biotoop vormt voor zes amfibie-soorten, waaronder de Rugstreeppad;

dat het leefmilieu van deze soorten krachtens het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa (Trb. 1979, 175) bescherming behoeft;

dat bovendien deze soorten zijn aangewezen als beschermde diersoort in de zin van artikel 22, eerste lid, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet;

dat het natuurmonument ook in ornithologisch opzicht van belang is doordat het het fourageer- en broedgebied vormt voor minder algemene tot zeldzame soorten vogels, waaronder de Oeverwaluw;

dat in het natuurmonument minder algemene plantesoorten voorkomen, waaronder de Witbloemige waterranonkel;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de hiervoor genoemde kenmerken en waarden, maar tevens de bodemkundige en hydrologische gesteldheid en de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 16 april 1991, nr. NMF-91-1902, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van "Groeve Driessen";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Limburg ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

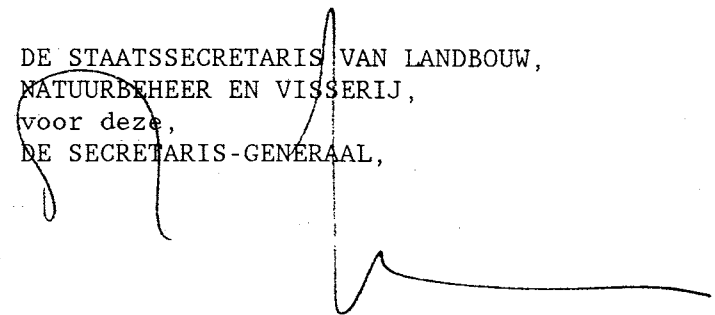
Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT :

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied "Groeve Driessen", voorzover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Bergen, sectie N, nrs. 235 (ged.), 241, 246 en 463 (ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 174.
- II. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ,
voor deze,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

TOELICHTING BEHORENDE BIJ BESCHIKKING NBLF-92-3667

1. INLEIDING

Het beschermd natuurmonument "Groeve Driessen" ligt in de gemeente Bergen en grenst in het noordoosten aan de Duits-Nederlandse landsgrens en in het zuidwesten en -oosten aan het nationaal park in oprichting "De Hamert". Het gebied is ca. 29 ha groot en omvat een nog gedeeltelijk in exploitatie zijnde groeve ten behoeve van zand- en grindwinning. Het gebied bestaat uit bossages, cultuurgronden, onbegroeide bodem en kleine wateren en sloten. De groeve is van actueel en potentieel belang als (voortplantings)-biotoop van diverse amfibieënsoorten. Daarnaast heeft de groeve een directe hydrologische relatie met enkele vennen in De Hamert. Alle terreinen zijn particulier eigendom.

2. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS EN NATUURSCHOON

2.1 Geologie, geomorfologie en waterhuishouding

Het afgegraven (cq. af te graven) gedeelte vormde het meest noordoostelijke voorkomen van de oude Rijnterrassen in Nederland. De ondergrond werd gevormd door pleistocene afzettingen van hoge zwak lemige zandgrindgronden, bedekt met holtpodzolgronden. Het maaiveld was oorspronkelijk gelegen op circa 25 m boven NAP. Het oorspronkelijke landschapsbeeld is door de ontgroning verdwenen. De wanden in het reeds afgewerkte gedeelte van de groeve bestaan uit glooiende hellingen met een maximale hellingshoek van 1 : 2 en zijn grotendeels beplant met bos. De hellingen in het nog in exploitatie zijnde gedeelte van de groeve zijn daarentegen zeer steil (tot 4 : 1) en onbegroeid en bestaan uit grof zand en grind. De dalbodem in de afgewerkte vlakke delen van de groeve ligt circa 6 m onder het oorspronkelijke maaiveld. De grondwaterstand is circa 1 m beneden de bodem van de groeve. De bodem bestaat van onder naar boven achtereenvolgens uit ongestoord moedermateriaal, onbruikbare specie, dekgrond en teelaarde, die vóór de ontgroning zijn verwijderd en later weer teruggezet. De groeve watert af op de Molenbeek via een duiker in de aarden wal aan de westzijde. Het grondwater in de groeve maakt deel uit van het regionale grondwater. Naast enkele poelen in de dalbodem van de groeve voedt het regionale grondwater onder andere enkele vennen in het nationaal park i.o. De Hamert. De ecologische waarde van de poelen en vennen wordt mede bepaald door de kwaliteit en de stand van het grondwater in de groeve. Overigens heeft recent onderzoek uitgewezen dat als gevolg van een geringe zuurbufferende capaciteit het water sterk is verzuurd, waardoor relatief hoge concentraties metaal-ionen worden aangetroffen. Daarnaast zijn

hoge waarden voor nitraat en sulfaat gemeten. Gedetailleerde gegevens daarover zijn vermeld in een hydrologische en bodemkundige studie, die door Staatsbosbeheer is uitgevoerd. Ten behoeve van de ontgrondingsactiviteiten wordt het terrein ter plaatse dieper ontwaterd. Het water wordt daarbij via speciaal voor dat doel aangelegde afwateringssloten naar elders in de groeve gepompt.

2.2 Flora en vegetatie

Gegevens over de flora en vegetatie van het beschermd natuurmonument zijn beperkt. Niettemin kan gezegd worden dat er momenteel geen grote floristische en vegetatiekundige waarde aan het gebied kan worden toegekend.

Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat de groeve nog voor een deel wordt geëxploiteerd, waardoor aanzienlijke delen van de bodem niet of met een pioniervegetatie (Kamille, Klaproos, e.d.) begroeid zijn. Anderzijds zijn inmiddels afgewerkte percelen in gebruik als weiland; deze graslanden behoren tot de Beemdgras-raaigrasweide, kenmerkend voor sterk beweide en zwaar bemeste weilanden. Op de afgewerkte steilwanden is een Eiken-berkenbos aangeplant. Het bos is zeer jong en nog éénvormig van structuur (leeftijd en stamdichtheid).

Vermeldenswaard is het voorkomen van Witbloemige waterranonkel in open water. Deze soort is kenmerkend voor een dynamisch milieu.

2.3 Fauna

De groeve biedt een geschikt milieu voor enkele amfibieënsoorten. In het gebied zijn de Kleine watersalamander, Kleine en Middelste groene kikker, Gewone pad en Bruine kikker algemeen en de Rugstreeppad minder algemeen.

De populatie Rugstreeppadden is regionaal van belang. Deze soort is gebonden aan een combinatie van de volgende terreintypen: (grof) zandige bos- en natuurgebieden als landbiotoop en meso- tot eutrofe wateren als voortplantingsbiotoop. De Rugstreeppad heeft daarbij nog een voorkeur voor voortplantingswateren met een grote dynamiek, d.w.z. wateren die regelmatig droog vallen. Deze terreintypen zijn in of in de nabije omgeving van de groeve aanwezig. De geschiktheid van de groeve als biotoop voor de Rugstreeppad wordt in belangrijke mate bepaald door de zand- en grindwinningsactiviteiten en wijze van afwerking.

Gegevens over het voorkomen van reptielen ontbreken.

Van de avifauna zijn recent onder andere de volgende soorten waargenomen: Oeverzwaluw (broedend), Torenavalk (broedend), Geelgors, Klapekster, Roodborsttapuit, Grasmus, Groene specht, Wulp, Boomvalk, Havik, Sperwer en Buizerd. De groeve is tevens van belang als fourageergebied voor vogels van het nabijgelegen natuurgebied De Hamert.

Van de zoogdieren zijn (sporen van) Bosmuis, Konijn, Haas, Egel, Bunzing, Das, Vos en Ree aangetroffen. Met name de laatstgenoemde 3 soorten zijn waarschijnlijk afkomstig uit De Hamert en gebruiken de groeve als fourageergebied.

Het beschutte klimaat in de groeve alsmede de aanwezigheid van

begroeide en vrijwel kale hellingen met een losse bodemstructuur zijn voor de insectenfauna van belang.

3. BEGRENZING

De begrenzing van de tot het beschermd natuurmonument behorende terreinen is zo gekozen, dat er in ecologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht een onderling samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet is gebracht. De begrenzing omvat alle percelen waarvoor Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg een ontgrondingsvergunning (besluit BL-15931 d.d. 12 mei 1984) heeft verleend, alsmede een tweetal met bos begroeide percelen. Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN174.

4. BESCHERMING KRACHTENS ANDERE INSTRUMENTEN

4.1 Streekplan

In het op 4 maart 1982 door Provinciale Staten van Limburg vastgestelde Streekplan Noord- en Midden-Limburg wordt de groeve met omgeving aangeduid als "overwegend natuur en landbouw in onderlinge verwevenheid met waardevolle natuurwaarden."

4.2 Vigerend bestemmingsplan

In het op 22 juni 1980 door Gedeputeerde Staten van Limburg goedgekeurde Bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Bergen komen binnen de begrenzing de volgende bestemmingen voor:

- agrarisch gebied met landschappelijke openheid (AGLO);
- houtopstanden;
- bosgebied 1;
- tuinbouwgebied.

Deze bestemmingen zijn niet specifiek gericht op instandhouding c.q. ontwikkeling van belangrijke natuurwetenschappelijke waarden en natuurschoon. De bestemming AGLO is een agrarische bestemming waarbij om visueel-landschappelijke redenen het aantal vestigingsmomenten voor agrarische bedrijven is beperkt. De bestemming houtopstanden en bosgebied 1 hebben (onder andere) instandhouding van de "landschappelijke, natuurwetenschappelijke en houtteeltkundige waarden" tot doel. De bestemming tuinbouwgebied, tenslotte, omvat gronden bestemd voor tuinbouwdoeleinden.

Het bestemmingsplan biedt de mogelijkheid bescherming te geven uit een oogpunt van ruimtelijke ordening. Deze bescherming beperkt zich tot schadelijke handelingen, die in ruimtelijk opzicht relevant zijn. De Natuurbeschermingswet strekt zich uit tot alle handelingen die schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon. Bovendien behelzen de regelingen, zoals die in een bestemmingsplan kunnen zijn opgenomen, "verbodsbepalingen" en geen "beheersbepalingen".

Artikel 14 van de Natuurbeschermingswet opent de mogelijkheid tot het vaststellen van een beheersplan, waarin ook het beheer kan worden geregeld voor het gehele beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan.

5. HUIDIG GEBRUIK

Bij besluit BL-15931 dd. 12 mei 1984 hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg op grond van de Ontgrondingenwet een ontgrondingsvergunning verleend voor het beschermd natuurmonument aan de Gebr. Buyssen B.V. te Horst. In 1986 is deze vergunning overgedragen aan de Fa. Driessen B.V. te Sevenum. Het noordoostelijk deel, inclusief de daar aanwezige hellingen, is conform de ontgrondingsvergunning afgewerkt. In deze vergunning zijn onder meer de volgende bepalingen voor afwerking van de groeve opgenomen:

- de steilwanden van de groeve mogen geen grotere hellingshoek hebben dan 1 : 2 en dienen zo snel mogelijk van een in het landschap passende beplanting voorzien te worden, overeenkomstig het advies van de Hoofdingenieur-Directeur Landinrichting Grond- en Bosbeheer in de provincie Limburg;
- op de als bouw- en weiland bestemde delen dient op het ontgronde terrein na egalisatie achtereenvolgens de verwijderde onbruikbare specie, dekgrond en tenminste 0.30 m teelaarde te worden teruggebracht; het geheel mag geen oneffenheden vertonen en dient over een diepte van 0.50 m te worden gewoeld, waarna het zo snel mogelijk in cultuur moet worden gebracht;
- het maaiveld dient na afwerking ten minste 1 meter boven de ter plekke hoogst bekende grondwaterstand te liggen.

De afgewerkte hellingen zijn beplant met overwegend loofhoutsoorten en worden niet of nauwelijks beheerd.

De afgewerkte delen van de dalbodem van de groeve worden landbouwkundig gebruikt. Het zijn (bemeste) weilanden, die begraaasd worden met rundvee. Overigens was een deel van deze gronden recent nog in gebruik als maisakker. De afwateringssloten langs de weilanden wijzen op ontwatering van deze gronden ten behoeve van het landbouwkundige gebruik.

In het zuidoosten is de groeve momenteel nog in exploitatie voor zand- en grindwinning. Ten behoeve daarvan vindt ontwatering van de bodem plaats.

Het beschermd natuurmonument wordt niet bejaagd. Ook de jachtrechten zijn niet verhuurd.

De groeve is niet toegankelijk voor publiek.

6. GEWENST BEHEER

Het ligt in de bedoeling voor het beschermd natuurmonument beheersplannen ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet op te stellen. Bij de toekomstige inrichting en beheer zou de nadruk dienen te liggen op behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke waarden, met name de amfibieën, avifauna

en andere bedreigde organismen. Daarnaast is het wenselijk dat de inrichting en het beheer worden afgestemd op de hydrologische relatie van het beschermd natuurmonument met het nationaal park i.o. De Hamert. Tevens zou bezien moeten worden of het beheer gekoppeld kan worden aan dat in De Hamert.

Gewenst zijn, globaal gezien, de volgende beheersmaatregelen.

6.1 Waterhuishouding

In de huidige situatie vormt de slechte waterkwaliteit van het grondwater en de poelen in de groeve een knelpunt. In het algemeen kan gesteld worden dat daardoor de voortplanting van verschillende amfibieënsoorten nadelig wordt beïnvloed.

Een mogelijk knelpunt vormt de ontwatering in de groeve ten behoeve van het landbouwkundige gebruik. Onder meer het eerdergenoemde hydrologische en bodemkundig onderzoek (zie paragraaf 2.1) zal moeten uitwijzen welke gevolgen dit heeft voor de waterstand van de poelen in de groeve en van de met verdroging bedreigde vennen in De Hamert.

Het verdient aanbeveling in het beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet speciale aandacht te besteden aan het beheer van het (grond)water, waarbij mogelijkheden worden aangegeven om deze knelpunten op te lossen, onder meer gebaseerd op vorengenoemde studie.

6.2 Vegetatie en flora

Vanuit vegetatiekundige overwegingen is het wenselijk dat de cultuurgraslanden worden omgezet in half-natuurlijke schraalgraslandvegetaties. Deze graslanden zouden hoofdzakelijk laag en gevarieerd in structuur moeten zijn, dat wil zeggen met plaatselijk onbegroeide bodem en verspreid staande bomen en struiken, om tevens geschikte levensomstandigheden te bieden voor amfibieën.

Daartoe zou, mede in verband met de wenselijkheid van verbetering van de (grond)waterkwaliteit, het huidige agrarische gebruik moeten worden geëxtensiverd. Gestreefd zou moeten worden naar het achterwege laten van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, stoor- en meststoffen en dergelijke. Het gebruik van zulke stoffen heeft een nadelige invloed op het voorkomen en de voortplanting van diverse soorten amfibieën. De graslanden zouden bij voorkeur extensief begraasd dienen te worden (zie onder 8.3).

Natte zones in de gebiedsdelen met kwel zouden gehandhaafd dienen te worden.

De verdere ontwikkeling van struwelen en bosvegetaties zou in hoofdzaak beperkt moeten blijven tot de bovenzijde van de groeve en de afgewerkte steilranden. Het beheer zou zeer extensief moeten zijn.

6.3 Fauna

Gestreefd moet worden naar behoud en ontwikkeling van voor dit terreintype karakteristieke levensgemeenschappen, waarvan de amfibieën belangrijke representanten zijn.

Ten behoeve van het vóórkomen van amfibieën is het gewenst dat de groeve een open karakter heeft met een gevarieerde vegetatiestructuur: een kleinschalige afwisseling van open en gesloten vegetaties en kale plekken. Om deze gewenste toestand te realiseren zal het noodzakelijk zijn de vegetatiesuccessie in (grote delen van) de graslanden tegen te gaan. De meest gunstige resultaten zijn te verwachten van hetzij een extensief maaibeheer, hetzij van extensieve beweiding. Extensieve beweiding verdient de voorkeur, omdat in dat geval een grotere ruimtelijke variatie in bodem en vegetatie ontstaat als gevolg van verschillen in graas- en betredingsintensiteit. Met name voor de Rugstreeppad is het voorkomen van onbegroeide bodem in enige omvang van belang.

Verder is het ten behoeve van het vóórkomen van amfibieën gewenst dat enkele poelen worden aangelegd. Poelen zouden eens in de ca. 6 jaar moeten worden opgeschoond.

Ten behoeve van het vóórkomen van Oeverzwaluwen is het gewenst dat in de groeve steile, onbegroeide hellingen aanwezig zijn als nestgelegenheid.

7. RECHTSGEVOLGEN

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is gericht op de instandhouding en het herstel van de aanwezige natuurwaarden en het natuurschoon. In het algemeen kan worden gesteld dat het sinds jaar en dag in het beschermd natuurmonument bestaande grondgebruik in zijn huidige omvang en intensiteit, behoudens de hierna genoemde uitzonderingen, zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet kan worden voortgezet. Desalniettemin is het gewenst om het gebruik en beheer van het beschermd natuurmonument meer te richten op behoud, herstel en, waar mogelijk, ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied.

De rechtsgevolgen van de aanwijzing zijn vastgelegd in de artikelen 12 t/m 17 van de Natuurbeschermingswet. De belangrijkste van deze rechtsgevolgen worden in deze paragraaf weergegeven.

7.1 Rechtsgevolgen ex artikel 12

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, een vergunning worden aangevraagd. De vergunningplicht als vermeld in artikel 12 geldt niet alleen voor handelingen binnen het beschermd natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing op handelingen daarbuiten indien deze

schadelijk zijn voor de in het beschermd natuurmonument aanwezige waarden. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen gevolgen hebben voor het huidige gebruik en beheer van het aanpalend gebied.

Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, van de wet per aangetekende brief te geschieden. De aanvraag moet worden gezonden aan het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna, Postbus 20401, 2500 EK te 's-Gravenhage).

De in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen zijn voor een ieder van kracht.

Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het beschermd natuurmonument. In de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit sterk verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet is vereist.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de Consulnt Natuur, Bos, Landschap en Fauna in Limburg van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te raadplegen. Deze zal uitsluitel kunnen geven over de vraag of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen (zie voor adres paragraaf 8 Inlichtingen).

Om de gedachten enigszins te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, die gelet op de te verwachten schadelijke effecten aan een vergunning gebonden zullen zijn.

Het is een niet-limitatieve opsomming :

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voertuigen, caravans, kampeerauto's of tenten;
- planten van bomen of struiken;
- vellen, rooien, snoeien, kappen, branden of anderszins beschadigen van hout- of struikgewas of ruigte;
- berijden of stallen van voertuigen of bromfietsen, anders dan voor het agrarisch of bosbouwkundig gebruik of het natuurbeheer;
- beoefenen van buitensporten (motorsport, modelvliegtuigsport, fietscross, countrycross, houden van wedstrijden of racen met motorrijtuigen of bromfietsen);
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, constructies, installaties of apparatuur;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, stoffen of producten;
- aanleggen of verharderen van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen;

- ontgronden, bodemverlagen, ophogen en egaliseren, voorzover dit niet gebeurt in het kader van de door Gedeputeerde Staten van Limburg op 12 mei 1984 verleende ontgrondingsvergunning;
- verrichten van handelingen, welke wijziging van de waterhuishouding of (grond)waterstand beogen of ten gevolge (kunnen) hebben, zoals het graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dichten van watergangen, het aanleggen van kunst- en drainagewerken en de aanleg van waterlossingen, plassen of vijvers, of het vergroten of dichten daarvan;
- scheuren en/of frezen of diepploegen van grasland of andere verstoringen van het bodemprofiel, ontginnen van moerassige laagten of van bos;
- het gebruik van bestrijdingsmiddelen, groei- of stoorstoffen en van organische of anorganische meststoffen;
- beweiden van bos;
- begrazing;
- uitoefenen van de jacht;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen, zoals caravan- of kampeerterreinen, lig- of speelweiden, lig- of speelstranden, picknickplaatsen, dagcampings etc.

In het algemeen geldt dat het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik in zijn huidige vorm en intensiteit niet als schadelijke handeling in de zin van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet zal worden opgevat en mitsdien zonder vergunning mag worden voortgezet. Hierbij wordt met name gedacht aan het tot nu toe gevoerde agrarisch beheer en de ontgroning in het kader van de eerdergenoemde ontgrondingsvergunning.

Tevens is geen vergunning vereist voor handelingen welke zijn voorzien in een beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet.

7.2 Rechtsgevolgen ex artikel 14

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen, dat het behoud of het herstel van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke waarden ten doel heeft. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor in het beheersplan opgenomen handelingen geen vergunning vereist. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en de gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het beschermd natuurmonument. Aan de betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten of lasten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

7.3 Rechtsgevolgen ex artikel 16

Ingevolge artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op bezoekers en geldt niet voor de eigenaar en de gebruiker en hun huisgenoten, onverminderd het bij de artikelen 12 en 14, derde lid, bepaalde. Voorzover men handelingen verricht die het gevolg zijn van de uitvoering van een overeenkomst welke men (met eigenaar of gebruiker) is aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument geldt dit verbod niet.

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij kan van dit verbod ontheffing verlenen (artikel 16, tweede lid).

Met behulp van dit artikel is het mogelijk op te treden tegen het eventueel verrichten van schadelijke handelingen door bezoekers.

8. INLICHTINGEN

De Consulent Natuur, Bos, Landschap en Fauna van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is gaarne bereid alle gewenste inlichtingen te verstrekken.

Het kantoor van de Consulent in de provincie Limburg is gevestigd aan de Slachthuisstraat 71, 6041 CB Roermond. Postadres: Postbus 965, 6040 AZ Roermond. Telefoon: 04750 - 96777.